

ACADEMIA ROMÂNĂ

ARTA DIN ROMÂNIA

Din preistorie în contemporaneitate

EDITORI

Acad. RĂZVAN THEODORESCU Acad. MARIUS PORUMB

Vol. I

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE | EDITURA MEGA
București | Cluj-Napoca
2018

ACADEMIA ROMÂNĂ

ARTA DIN ROMÂNIA

Din preistorie în contemporaneitate

EDITORI

Acad. RĂZVAN THEODORESCU Acad. MARIUS PORUMB

Vol. II

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE | EDITURA MEGA
București | Cluj-Napoca
2018

Referenți științifici:

acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb

Colegiul științific:

acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb, dr. Georgeta Stoica – membru de onoare al Academiei Române, prof. dr. Mihai Bărbulescu – membru corespondent al Academiei Române, dr. Adrian Silvan Ionescu, dr. Constantin Ciobanu, dr. Ioana Vlasiu, prof. dr. Tereza Sinigalia, prof. dr. Corina Popa, prof. dr. András Kovács, prof. dr. Sorin Vasilescu, prof. dr. Adrian Guță, dr. Ciprian Firea, dr. Mihaela Sanda Salontai, dr. Tiberiu Alexa, conf. dr. Mihaela Vlăsceanu

Grafică de carte și copertile:

Roxana Salanță, Marius Porumb

Corectori:

Simona Boșca, Doina Vamoș, Saveta Pop

DTP: Editura Mega

© Autorii

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Arta în România : din preistorie în contemporaneitate / ed.: Răzvan Theodorescu,

Marius Porumb. - București : Editura Academiei Române ;

Cluj-Napoca : Mega, 2018

2 vol.

ISBN 978-973-27-3027-0

Vol. 1. - 2018. - Conține bibliografie. - Index. - ISBN 978-973-27-3028-7. -

ISBN 978-606-020-036-9

I. Theodorescu, Răzvan (ed.)

II. Porumb, Marius (ed.)

7

Referenți științifici:

acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb

Colegiul științific:

acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb, dr. Georgeta Stoica – membru de onoare al Academiei Române, prof. dr. Mihai Bărbulescu – membru corespondent al Academiei Române, dr. Adrian-Silvan Ionescu, dr. Constantin Ciobanu, dr. Ioana Vlasiu, prof. dr. Tereza Sinigalia, prof. dr. Corina Popa, prof. dr. András Kovács, prof. dr. Sorin Vasilescu, prof. dr. Adrian Guță, dr. Ciprian Firea, dr. Mihaela Sanda Salontai, dr. Tiberiu Alexa, conf. dr. Mihaela Vlăsceanu

Grafică de carte și copertile:

Roxana Salanță, Marius Porumb

Corectori:

Simona Boșca, Doina Vamoș, Saveta Pop

DTP:

Editura Mega

© Autorii

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Arta în România: din preistorie în contemporaneitate / ed.: Răzvan Theodorescu,

Marius Porumb. – București: Editura Academiei Române;

Cluj-Napoca: Mega, 2018

2 vol.

ISBN 978-973-27-3027-0

Vol. 2. – 2018. – Conține bibliografie. – Index. – ISBN 978-973-27-3029-4.

ISBN 978-606-020-037-6

I. Theodorescu, Răzvan (ed.)

II. Porumb, Marius (ed.)

7

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Tel.: 4021-3188146; 4021-3182444; e-mail: edacad@ear.ro;

Internet: <http://www.ear.ro>

EDITURA MEGA

Tel.: 0264-439263; e-mail: mega@edituramega.ro

www.edituramega.ro

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Tel.: 4021-3188146; 4021-3182444; e-mail: edacad@ear.ro;

Internet: <http://www.ear.ro>

EDITURA MEGA

Tel.: 0264-439263; e-mail: mega@edituramega.ro

www.edituramega.ro

Cuprins

AUTORI VOLUMUL I.....	7
CUVÂNT ÎNAINTE (acad. Răzvan Theodorescu).....	9
INTRODUCERE (acad. Răzvan Theodorescu, acad. Marius Porumb).....	11
I. ARTA POPULARĂ (Georgeta Stoica, Georgiana Onoiu, Aurel Chiriac).....	19
II. ARTA PE TERITORIUL ROMÂNIEI DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ ÎN SECOLUL AL VI-LEA (Mihai Bărbulescu).....	61
III. ARTA PE TERITORIUL ROMÂNIEI DIN SECOLUL AL V-LEA PÂNĂ LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XIV-LEA.....	89
ÎNTRE BIZANȚ, BALCANI ȘI OCCIDENT (Răzvan Theodorescu).....	89
TRANSILVANIA ROMANICĂ.....	98
Arhitectura și sculptura din Transilvania în secolele XII–XIII (Mihaela Sanda Salontai).....	98
Argintăria și obiectele liturgice de bronz din Transilvania: romanicul și goticul timpuriu (Daniela Dâmboiu).....	124
IV. ARTA PE TERITORIUL ROMÂNIEI ÎN SECOLELE XIV–XV.....	129
ARTA DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLELE XIV–XV.....	129
Arhitectura Țării Românești până către 1500 (Tereza Sinigalia).....	129
Sculptura din Țara Românească în secolele XIV–XV (Tereza Sinigalia).....	145
Pictura murală din Țara Românească în secolul al XIV-lea (Constantin Ciobanu).....	146
Icoanele din Țara Românească în secolele XIV–XV (Marina Sabados).....	156
Miniatura din Țara Românească în secolul al XV-lea (Tereza Sinigalia).....	157
Argintăria din Țara Românească în secolele XIV–XV (Victor Simion).....	159
Broderia din Țara Românească în secolele XIV–XV (Ana Dobjanschi).....	160
ARTA DIN MOLDOVA ÎN SECOLELE XIV–XV.....	162
Arhitectura în Moldova de la începuturile statului până la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare (Tereza Sinigalia).....	162
Sculptura din Moldova în secolul al XV-lea (Tereza Sinigalia).....	182
Pictura murală din Moldova secolului al XV-lea (Tereza Sinigalia).....	184
Icoane și iconostase din Moldova în secolul al XV-lea (Marina Sabados).....	196
Miniatura din Moldova în secolul al XV-lea (Tereza Sinigalia).....	198

Cuprins

AUTORI VOLUMUL II.....	7
I. ARTA PE TERITORIUL ROMÂNIEI ÎN SECOLUL XVIII.....	11
ARTA DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLUL XVIII.....	11
Arhitectura din Țara Românească în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	11
Sculptura în piatră din Țara Românească în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	22
Sculptura în lemn din Țara Românească în secolul XVIII (Cristina Cojocaru).....	24
Pictura murală din Țara Românească în secolul XVIII (Cristina Cojocaru, Grațiela Grigoriu).....	26
Icoane din Țara Românească în secolul XVIII (Cristina Cojocaru).....	49
Miniatura manuscriselor din Țara Românească în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	51
Grafica de carte din Țara Românească în secolul XVIII (Cornel Tatai Baltă).....	53
Broderia în Țara Românească în secolul XVIII (Ana Dobjanschi).....	57
Argintăria în Țara Românească în secolul XVIII (Victor Simion).....	58
ARTA DIN MOLDOVA ÎN SECOLUL XVIII.....	59
Arhitectura din Moldova în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	59
Sculptura în piatră din Moldova în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	64
Sculptura în lemn din Moldova în secolul XVIII (Marina Sabados).....	66
Pictura murală și icoanele din Moldova în secolul XVIII (Marina Sabados).....	69
Miniatura manuscriselor din Moldova în secolul XVIII (Tereza Sinigalia).....	75
Grafica de carte din Moldova în secolul XVIII (Cornel Tatai Baltă).....	77
Broderia în Moldova în secolul XVIII (Ana Dobjanschi).....	79
Argintăria din Moldova în secolul XVIII (Victor Simion).....	80
ARTA DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT ÎN SECOLUL XVIII.....	81
Arhitectura din Transilvania și Banat în secolul XVIII (Marius Porumb, Mihaela Vlăsceanu).....	81
Sculptura din Transilvania și Banat în secolul XVIII (Mihaela Vlăsceanu, Marius Porumb).....	89
Pictura murală și de icoane din Transilvania și Banat în secolul XVIII (Marius Porumb, Ana Dumitran, Mihaela Vlăsceanu, Saveta Pop).....	93
Pictura de șevalet din Transilvania și Banat în secolul XVIII (Iulia Mesea, Mihaela Vlăsceanu).....	101
Grafica de carte din Transilvania în secolul XVIII (Cornel Tatai Baltă).....	105
Argintăria din Transilvania în secolul XVIII (Daniela Dâmboiu).....	108
II. ARTA SECOLULUI XIX ÎN ROMÂNIA.....	115
ARHITECTURA SECOLULUI AL XIX-LEA ÎN ȚĂRILE ROMÂNE (Sorin Vasilescu).....	115

Broderia veche din Moldova (secolele XIV–XV) (Ana Dobjanschi).....	201
Argintăria din Moldova în secolele XIV–XV (Victor Simion).....	205
ARTA DIN TRANSILVANIA ÎN SECOLELE XIV–XV.....	206
Arhitectura gotică din Transilvania (Corina Popa).....	206
Arhitectura românească din Transilvania în secolele XIV–XV (Marius Porumb)	230
Sculptura gotică din Transilvania (Ciprian Firea).....	237
Pictura gotică din Transilvania (Dana Jenei).....	249
Pictura de tradiție bizantină din Transilvania în secolele XIV–XV (Elena Dana Prioteasa).....	267
Broderia din Transilvania în secolele XIV–XV (Daniela Dâmboiu).....	281
Argintăria din Transilvania în secolele XIV–XV (Daniela Dâmboiu).....	282
V. ARTA PE TERITORIUL ROMÂNIEI ÎN SECOLELE XVI–XVII.....	291
ARTA DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLELE XVI–XVII.....	291
Arhitectura Țării Românești în secolele XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	291
Sculptura în piatră din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	318
Sculptura în lemn din Țara Românească în secolul al XVI-lea (Marina Sabados).....	324
Sculptura brâncovenească în lemn (Cristina Cojocaru).....	327
Pictura murală din Țara Românească în secolul al XVI-lea (Constantin Ciobanu).....	331
Pictura murală din Țara Românească în secolul al XVII-lea (Corina Popa).....	352
Icoane și iconostase din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Marina Sabados)	373
Icoanele cantacuzino-brâncovenești (Ana Dobjanschi).....	382
Miniatura din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	388
Grafica de carte din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Cornel Tatai Baltă)	393
Broderia din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Ana Dobjanschi)	401
Argintăria din Țara Românească în secolele XVI–XVII (Victor Simion).....	404
ARTA DIN MOLDOVA ÎN SECOLELE XVI–XVII.....	409
Arhitectura Moldovei în secolele XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	409
Sculptura în piatră în Moldova secolelor XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	429
Sculptura în lemn în Moldova secolelor XVI–XVII (Marina Sabados).....	434
Pictura murală din Moldova în secolele XVI–XVII (Constantin Ciobanu).....	439
Icoane și iconostase din Moldova secolelor XVI–XVII (Marina Sabados).....	486
Miniatura manuscriselor din Moldova în secolele XVI–XVII (Tereza Sinigalia).....	498
Grafica de carte în Moldova secolului XVII (Cornel Tatai Baltă).....	503
Broderia în Moldova în secolele XVI–XVII (Ana Dobjanschi).....	505
Argintăria în Moldova în secolele XVI–VII (Victor Simion).....	509
ARTA ÎN TRANSILVANIA ÎN SECOLELE XVI–XVII.....	511
Arhitectura și sculptura Renașterii (András Kovács).....	511
Arta românească din Transilvania în secolele XVI–XVII (Marius Porumb, Ana Dumitran).....	592
Pictura murală din Transilvania Renașterii în secolele XVI–XVII (Dana Jenei).....	608
Renașterea în pictura pe panou din Transilvania în secolele XVI–XVII (Ciprian Firea).....	625
Pictura de șevalet în Transilvania secolului al XVII-lea (Iulia Mesea).....	636
Grafica de carte în Transilvania secolelor XVI–XVII (Cornel Tatai Baltă).....	637
Broderia în Transilvania secolelor XVI–XVII (Daniela Dâmboiu).....	639
Argintăria din Transilvania în secolele XVI–XVII (Daniela Dâmboiu).....	640
INDICE LOCALITĂȚI.....	647
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	655
ABREVIERI INSTITUȚII.....	657

ARHITECTURA DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT ÎN SECOLUL AL XIX-LEA (Marius Porumb, Mihaela Vlăsceanu).....	129
PICTURA ȘI SCULPTURA DIN PRINCIPATELE ROMÂNE ȘI REGATUL ROMÂNIEI.....	135
Plastica de șevalet la începutul secolului XIX și formarea gustului artistic în Principatele Române (Adrian-Silvan Ionescu).....	135
Arțiștii călători și dezvoltarea peisajului (Adrian-Silvan Ionescu).....	156
Școala de Belle-Arte, Expozițiunea Artiștilor în Viață și mișcarea artistică instituțională (Adrian-Silvan Ionescu).....	171
Artă și Război (Adrian-Silvan Ionescu).....	210
Oficiali și independenți la fine de veac (Adrian-Silvan Ionescu).....	216
CONTACTE ROMÂNEȘTI CU PICTURA APUSEANĂ (Ovidiu Prejmerean).....	220
PICTURA RELIGIOASĂ DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLUL XIX (Cristina Cojocaru).....	225
PICTURA DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT ÎN SECOLUL XIX (Marius Porumb, Iulia Mesea, Mihaela Vlăsceanu).....	238
SCULPTURA DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT ÎN SECOLUL XIX (Mihaela Vlăsceanu, Marius Porumb).....	259
GRAFICA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLUL XIX (Mariana Vida).....	263
ARHITECTURA ȘI ARTELE PLASTICE DIN BASARABIA ÎN SECOLELE XIX–XX (Constantin Ciobanu).....	282

III. ARTA DIN ROMÂNIA ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX.....	309
ARHITECTURA DIN ROMÂNIA 1900–1945 (Sorin Vasilescu).....	309
ARHITECTURA DIN TRANSILVANIA.....	344
Secession – Arhitectura modernității din Transilvania și Banat (Ramona Novicov).....	344
Stilul neoromânesc din Transilvania și Banat (Ramona Novicov, Alexandru Chituță).....	350
SCULPTURA ROMÂNEASCĂ 1900–1945 (Adriana Șotropa, Ioana Vlasiu).....	355
PICTURA ROMÂNEASCĂ 1900–1947 (Corina Teacă)	381
PICTURA DIN TRANSILVANIA ÎNTRE 1900–1945 (Iulia Mesea, Tiberiu Alexa).....	399
AVANGARDA DIN ROMÂNIA (Cristian Robert Velescu)	423
CENTRUL ARTISTIC BAIA MARE (Tiberiu Alexa).....	442
GRAFICA ROMÂNEASCĂ 1900–1945 (Mariana Vida).....	503
ARTELE DECORATIVE ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX (Corina Teacă)	533

IV. ARTA CONTEMPORANĂ ÎN ROMÂNIA. ARTELE VIZUALE ÎN EPOCA POSTBELICĂ ȘI LA ÎNCEPUTUL MILENIULUI III.....	541
ARHITECTURA POSTBELICĂ.....	541
Arhitectura în România 1945–1989 (Sorin Vasilescu).....	541
Arhitectura în România după 1989 (Sorin Vasilescu).....	551
URBANISM ÎN SECOLELE XIX–XX (Raluca Alexandrina Iordănescu, Dana Galanton)	554
ANII 1950 ȘI TRANSFORMAREA INSTITUȚIILOR ARTISTICE (Irina Cărăbaș).....	562
ARTA ROMÂNEASCĂ ÎN ANII 1960 ȘI ÎN PRIMA PARTE A ANILOR 1970 (Adrian Guță).....	571
ARTA ROMÂNEASCĂ DE LA JUMĂTATEA ANILOR ’70 PÂNĂ ÎN 1989 (Adrian Guță).....	591
ARTA ROMÂNEASCĂ DUPĂ 1989 (Adrian Guță).....	609
REPERE ALE GRAFICII CONTEMPORANE ROMÂNEȘTI 1948–1989 (Mariana Vida).....	619
MONUMENTELE CENTENARULUI.....	633
Monumente de for public dedicate eroilor, culturii și istoriei naționale (Vasile Radu, Marius Porumb).....	633

ÎNCHEIERE (Răzvan Theodorescu).....	655
-------------------------------------	-----

MULȚUMIRI.....	657
----------------	-----

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	661
------------------------------	-----

ABREVIERI INSTITUȚII.....	663
---------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE VOL. I–II.....	665
-----------------------------	-----

INDICE LOCALITĂȚI.....	713
------------------------	-----

Autori volumul I

Răzvan Theodorescu (RT)
Marius Porumb (MP)
Georgeta Stoica (GS)
Aurel Chiriac (AC)
Georgiana Onoiu (GO)
Mihai Bărbulescu (MB)
Mihaela Sanda Salontai (MSS)
Daniela Dâmboiu (DD)
Tereza Sinigalia (TS)
Constantin Ciobanu (CIC)
Marina Sabados (MIS)
Ana Dobjanschi (AMD)
Victor Simion (VS)
Corina Popa (CP)
Ciprian Firea (CF)
Dana Jenei (DJ)
Elena Dana Prioteasa (EDP)
Cristina Cojocaru (CC)
Cornel Tatai Baltă (CTB)
András Kovács (AK)
Ana Dumitran (AD)
Iulia Mesea (IM)

Autori volumul II

Tereza Sinigalia (TS)
Cristina Cojocaru (CC)
GrațIELA Grigoriu (GG)
Cornel Tatai Baltă (CTB)
Ana Dobjanschi (AMD)
Victor Simion (VS)
Marina Sabados (MIS)
Marius Porumb (MP)
Mihaela Vlăsceanu (MVL)
Ana Dumitran (AD)
Saveta Pop (SP)
Iulia Mesea (IM)
Daniela Dâmboiu (DD)
Sorin Vasilescu (SV)
Adrian-Silvan Ionescu (ASI)
Ovidiu Prejmerean (OP)

Mariana Vida (MV)
Constantin Ciobanu (CIC)
Ramona Novicov (RN)
Alexandru Chituță (AC)
Adriana Șotropa (AȘ)
Ioana Vlasiu (IV)
Corina Teacă (CT)
Tiberiu Alexa (TA)
Cristian Robert Velescu (CRV)
Raluca Alexandrina Iordănescu (RAI)
Dana Galanton (DG)
Irina Cărăbaș (IC)
Adrian Guță (AG)
Vasile Radu (VR)
Răzvan Theodorescu (RT)